

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Ne frankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, drugo nadstropje.

..... Glasilo sloven skih rudarjev.

Bogastvo in revščina.

Ko je delavstvo ob pričetku kapitalističnega razvoja izvedlo prve boje proti krutemu izkoriščanju prvih industrialcev, so meščanski znanstveniki skušali pomiriti razburjeno, izsesano in izstradano ljudstvo s pripovedovanjem, da je revščina neizogibna, ker je že narava sama obsodila večino ljudstev, da morajo trpeti pomanjkanje in glad. Tako je bilo od začetka sveta in tako bo vedno, ker je tako hotel Stvarnik sam.

Angleški znanstvenik Malthus je tedaj skušal dokazati v neštevilnih knjigah, da se človeštvo pomnožuje hitreje nego živali in rastline, ki so mu potrebne za prehranitev; preveč ljudstva je na zemlji, ki ne more rediti vse; naravno je zaradi tega, da mora večji del človeštva trpeti revščino. Po mnenju tega Malthusa bi bil en sam način, za odpraviti revščino: množiti čim manj mogoče človeški rod.

Ideje gospoda Malthusa niso sicer našle mnogih pristašev, vsaj med delavci ne, ki so pridno pomnoževali svoje družine. Delavci so proizvajali ogromnega bogastva, ki so ga uživali parasiti in kapitalisti in so si vprašali, kako je mogoče, da primanjkujejo življenjske potrebščine na svetu, med tem ko peščica izvoljencev živi v razkošju in sreči, ne da bi na kakšen način pospeševali splošno blagostanje. Tisti Malthus, ki je pravil, da je narava kriva, če primanjkuje večini ljudstva vse, kar je potrebno za dostojno življenje, je obenem trdil, da ne bi mogla človeška družba obstajati brez kapitalistov in latifundistov, brez farjev in generalov; ker ako bi ne bilo teh ljudi bi industrija ne mogla razpečavati vse svoje produkte; preobilost proizvajalcev bi ustavila industrijski razvoj in pahnila družbo v neizrečljivo krizo. Tako argumentiranje ni moglo uplivati na preprosti razum delavskih mas.

Ali je pa res, da ni na svetu zadosti bogastva za vse? Človek ni samo konsument, ampak tudi proizvajalec. Kako je mogoče, da bi zmanjkale življenjske potrebščine, če vsak delavec, ki dela, zamore preživeti sebe, svojo družino in še vse one, ki ne delajo, ki ne proizvajajo in ki razsipavajo od delavstva proizvajano bogastvo?

Takim nazorom ne verjame niti gospodujoči razred sam. Toda vendar ponavljajo ob vsaki priliki, zlasti ko se delavstvo energično upre kapitalističnemu izkoriščanju, znano pesem o pomanjkanju bogastva za zadovoljiti potrebam vsega človeštva. Ali splošni razvoj in rapidno naraščanje proizvajalcev nam kaže, da če se pomnožuje človeštvo se še bolj pomnožuje bogastvo. Še nikdar ni bilo na svetu toliko bogastva kot v sedanjih dobi splošnega kapitaliziranja. Vsa zgodovina pretečenega stoletja nam govori o pridobitvah človeštva in o neprestanem napredku proizvajalne tehnike. Proizvajajo vseh življenjskih potrebščin se je v zadnjih

petdesetih letih več kot podeseterila. In tudi zemlja sama daje več produktov. Znanstvo in skušnja nas uči, kako je mogoče z manjšim trudom pospešiti splošno bogastvo. Potrebščina je na tem svetu več kot dovolj za vse človeštvo. In vendar je še na svetu ogromna množina človeštva, ki trpi vsako pomanjkanje, ki nima niti zadostnega prepotrebne vsakdanjega kruha! Milijonom delavcev primanjkujejo najelementarnejše življenjske potrebe. Bogastvo se je pomnožilo ali večina ljudstva trpi še vedno stradanje in glad. Komu služi vse bogastvo in čemu ljudstvo dela in gara? V velikih mestih se gradijo ogromne razkošne palače, se odpirajo vsakovrstni denarni zavodi. Tam kroži vrednost bogastva, ki ga delavstvo vstvarja. Kapitali ne služijo blagostanju občestva. Peščica izvoljencev in čete njih zagovornikov in braniteljev razsipavajo, uničujejo sadove proletarskega truda.

Ne! Revščina ni nekaj naravnega in neizogibnega. Revščina je posledica sedanjega krivičnega gospodarskega in socialnega reda, ki deli človeško družbo po razredih, da eni delajo za druge, da eni trpe, zato da smejo drugi nemoteno uživati, da je eden vedno bolj izkoriščen in izstradan, medtem ko je drugi vedno srečnejši in bogatejši. Ne narava, temveč kapitalizem je vzrok revščini. Zemlja daje dovolj bogastva za vse, le gospodujoči delijo to bogastvo krivično. Toda ureditev splošnega gospodarskega in političnega razmerja ni nemogoča. Ljudstvo samo si je postavilo sedanj sistem, in to ljudstvo zamore ta sistem tudi spremeniti!

Premogovna industrija in delavstvo.

(Konec.)

V pretečenih letih (1910) je na primer zgornja Češka montanska družba, preje montanski obrati kneza Fürstenberga na Kladnem. Pogoltnila jih je Praška železarska družba. Njeni delničarji so bili deloma izplačani, deloma pa so bile njihove delnice prevedene na novo lastnico.

Praška železarska družba in Avstrijska montanska družba sta stopili celo v vzajemno razmerje, in je bil generalni ravnatelj Praške železarske družbe Kestranek izvoljen tudi generalnim ravnateljem Avstrijske montanske družbe.

Na Ostravskem je Avstrijska rudniška in fužinska družba pokupila premogovnike družbe Marije Ane, tako, da se je v tem revirju številno družb za eno zmanjšalo. Premogovni obrati Gutmanov so podrejeni ravnateljstvu rudnikov barona Rotšilda. Pri dvanajstih premogovnikih družbe severne železnice poseduje baron Rotšild čez polovico delnic in potom posredovanja njegove »Kreditne banke«, ki ima izključno pravico zastopstva vse ostale družbe trgu-

jejo, ne izvzemaajo veliko rudniško in fužinsko družbo.

In tako je mogoče povsod in v vsem opaziti, da ho v kratki prihodnosti bančna hiša barona Rotšilda odločujočim činiteljem.

Na severnem češkem figurira na videz cela vrsta družb, v resnici sta pa le dve, ki razpošiljata in prodajata premog in ostale proizvode; obe posedujeta pretežno večino delnic vseh ostalih družb. Poleg tega sta tudi te dve družbi skupni posestniki rjavih premogovnikov v srednji Nemčiji. Treba je torej računati z dejstvom, da v doglednem času vsa industrija rjavega premoga v Avstriji in Nemčiji postane izključnim monopolom nekaj milijonarjev in njihovih bančnih zavodov.

Tako kakor napreduje osredotočevalni proces (razvoj) lastnine, jam in premogovne industrije v dveh največjih premogovnih revirjih, v roke maloštevilnih milijonarjev in njihovih bank, se razmere v tej smeri polagoma razvijajo tudi v vseh ostalih revirjih. Premogovna industrija pri nas v Avstriji ni še tako razvita, da bi bila v stanu pokrivati vso domačo porabo dasi v njen razvoj hitro napreduje.

Premogovna produkcija zadnjih let je sledeča:

Množina nakopanega premoga v tonah		
leta	kamnitega prem.	rjavega prem.
1890	8,931.100	15,329.100
1900	10,992.500	21,539.900
1905	12,585.300	22,692.000
1910	13,773.985	25,132.855
1911	14,779.817	25,265.333
1912	15,591.118	26,487.004

Produkcija kamnitega premoga je torej kakor videti od 8 milijonov ton leta 1890. v letu 1912. poskočila na 15 milj. ton, produkcija rjavega premoga pa, ki je leta 1890. znašala 15 milj. ton je v letu 1912. poskočila na 26 milj. ton.

Oboje se je skoraj podvojilo. To naraščanje je gotovo vredno vpoštevanja, če pa pomislimo, da se je k nam v Avstrijo tekom leta 1912. uvozilo 11,848.535 ton kamnitega premoga, torej do malega toliko kolikor je znašala celotna naša produkcija tega premoga, tedaj moramo priznati, da je bil razvoj industrije kamnitega premoga precej nezadovoljiv. Ali navzlic temu, da je tržišče, ki bi jih industrija kamnitega premoga za svoje proizvode lahko še pridobila dosti, ako bi iztisnila izven avstrijske tuji kamniti premog, ne opazamo v industriji kamnitega premoga nikjer nobene konkurence.

Prodaja in razpošiljanje premoga se danes nahaja kot monopol v rokah le nekaterih maloštevilnih firm, cene premogu so v vsakem revirju za vrste in kakovost natančno, trdno in enakomerno določene. Nadalje je za vsak premogovnik določena kvota (množina), tako, da je v naprej vsaka konkurenca izključena. Kupec oziroma odjemalec mora za naro-

LISTEK.

Tri tihe maše.

A. D.

— Dva purana, Garrigou? Z gomoljkami, praviš?

— Da, prečastiti, dva delikatna purana z gomoljkami. Vem, ker sem ju sam pomagal nadevati. Koža jima mora počiti na raznju, sem dejal, tako smo ju nabasali.

— Jezus in Marija, gomoljke so moja najboljša jed. Daj mi brž koretelj Garrigou! — In ka družega si videl v kuhinji razen puranov?

— Same dobrote. Od poldne nismo drugega počeli kot fazane, brinovke in jerebice smo skubli — perje je kar frčalo po zraku — potem so prinesli iz ribnika jegulje, karpe, postrvi in ...

— Tolste postrvi, Garrigou? Kaj?

— Tolste, pa še kako, prečastiti; prave orjake!

— Oh, moj bog, tako mi je, kakor da jih imam že pred nosom... Ali si že natočil vina v posodici?

— Vse je v redu, prečastiti. Ampak s tem po maši se ne da primerjati. Če bi videli grajsko

jedilnico, polne karafinke, v vseh barvah. In pa srebrno posodo, namizno okrasje, cvetje in kandlabre! Take gostije še ni bilo. Gospod marki je povabil vse plemstvo iz sosesčine. Pri mizi bo najmanj štirideset oseb, brez oskrbnika in grajskega pisarja. Oh, kakšna sreča, prečastiti, da bode te med njimi. Samo povohal sem purane in čudoviti vonj me preganja vsepovsod. Oh, moj bog!

— Le urno, urno, sinko moj. Grešne požrešnosti nas bog obvari, zlasti na sveto noč. Brž prižgi sveče in pozvoni k maši. Polnoč se bliža in zakasniti se ne smemo.

Ta pogovor se je razpletal v božični noči Gospodovega leta šestnajsto in nekaj čez pred prečastitim Dominijem Balagverijem, nekdanjim barnabitom, takrat pa grajskim kaplanom gospode trinklaške, in med malim zakristanom Garrigvujem, ali bolje s tistim, ki ga je imel za svojega malega zakristana Garrigouja. Zakaj vedeti je treba, da je tisti večer hudič v lastni osebi zlezel v okroglo postavo mladega zakristana, da bi laglje premotil častitega patra in ga zapeljal v strašno pregrešno požrešnost.

Ko je torej takoiimenovani Garrigou (hm, hm!) na vso moč zvonil v grajski kapeli, je zlezel prečastiti gospod v mali zakristiji v mašno oblačilo, in ker je bila njegova glava vsled živih gastronomskih opisov že nekoliko zmede-

na, je mrmral med oblačenjem predse: »Pečeni purani... tolsti karpi... orjaške postrvi...«

Zumaj je piskal nočni veter in spremljal godbo zvonov. Kmalu so se zasvetile na bantuških obronkih, na katerih so prestolovali stari trinklaški stolpi, posamezne luči. Družine zakupnikov, ki so hotele prisostvovati polnočnici v grajski kapeli, so lezle počej v raztresenih skupinah navkreber. Naprej je stopal oče s svetilko, za njim ženske v velikih rjavih plaščih; k njim so se stiskali otroci. Vzlic uri in ledeni sapi so korakali ljudje veselo, z lepo tolažbo v srcu, da bo po maši, kakor vsako leto, miza v kuhinji zanje pogrnjena. Od časa do časa so se v mesečini zalesketale šipe grofovske kočije, spremljane od bakljonoscev; prcingljal je mezeg po stari poti in ob medlem svitu lantern, ki so le slabo prodirale skozi meglo, so spoznali zakupniki svojega oskrbnika in ga pozdravljali: »Dober večer, gospod Arnoton.«

— Dober večer, dober večer ljudje božji. Noč je bila jasna in hladna. Na nebu so se lesketale zvezde, sever je ostro zavijal in na obledo se je usipal droban, zmrzel dež, ne da bi jo premočil, in je tako zvesto dopolnil tradicijo o belem božiču. Visoko z vrha je pozdravljaj grad s svojimi neštevilnimi stolpi in oboji, kapela je strmelala v temnomodro noč in na tisoče lučic je trepetalo; prikazovalo in zginjale so po

čeni premog plačati eno ceno, ki jo firma zahteva, popuščanja (glihanje) na cenah ni. Ako pa bi se kupcu za to ali ono kakovost in vrste premoga cena zdela previsoka, tedaj si ga more naročiti v tujini, ker drugače bi ostal brez njega. In tako so od premogovnih veletrgovcev, ki so obenem tudi posestniki najbolj velikih in največjega števila premogovnikov odvisni ne le ostale družbe, temveč vsi konsumente (kupovalci) premoga sploh.

Dasi je iz navedenega razvidno, da premogovna industrija pri nas ni še tako razvita, da bi bila v stanu pokrivati vso uporabo, je vendar že tako osredotočena in združena (organizirana), da iz tega združenja polagoma raste ogrozno telo izključne kapitalistične moči ene industrijske panoge. Ta kapitalistična moč premogovne industrije ima ne samo odločujočo besedo na domačem trgu in monopol (izključno pravico) izkoriščati 150.000 delavcev ter izkoriščati vse konsumente, temveč noa ima tudi velik vpliv na javno in politično življenje.

Vsaj smo imeli velikokrat že priložnost opazovati, kako se je zaradi interesov te male skupine tudi proti rudarskemu delavstvu pošiljalo v boj večino današnjega državnega zbora. Najbolj očitno se je to v državnem zboru opazilo pri zadnjem posvetovanju glede zakona o štirinajst dnevnem izplačevanju plač rudarjem. Dasi so bile v posameznih revirjih že po desetletja upeljane tedenske plače, ki so bili neovrgljiv dokaz za to, da je možnost dana uvesti jih povsod, se je vendar, ko je bil v državnem zboru stavljen predlog, po katerem naj bi se tedensko izplačevanje mezde rudarjem uveljavilo za celo Avstrijo, uprli temu predlogu premogovni delničar in poslanec dr. Liht (in tudi dr. Benkovič), in kar je najbolj čudno, postavila se je na njegovo stališče tudi vlada. Ona vlada, ki je v državnih rudnikih tedensko izplačevanje mezde rudarjem bila preje že sama izvedla. In s tem je v zajmu premogovnih baronov in proti rudarjem vpregla v delo celo vladno večino ljudske zbornice, ki je želji premogovnih baronov tudi ustregla na ta način, da je upeljala izplačevanje plač rudarjem vsakih štirinajst dni. Takih slučajev bi lahko navedli celo vrsto: ali dejstvo, da meščanski poslanci hlapčujejo premogovnim baronom je tako znana stvar, da je ni potrebno še posebej dokazovati.

To so vzroki zakaj še dandanes rudarji niso zavarovani proti nezgodam, zakaj imajo rudarji še vedno nevzdržljive bankerotne bratovske skladnice, zakaj ni še izvedena jamska inšpekcija, ki bi imela nalog varovati življenje in zdravje rudarjev, zakaj še nimajo rudarji obrtnih sodnij in celo niti zakonu odgovarjajočih bolniških podpor itd. Velikanski vpliv, ki ga imajo posestniki rudnikov onemogoča rudarjem potom zakonodaje vsako zboljšanje in vsak napredek sploh.

Poleg velikega vpliva, ki ga posestniki rudnikov imajo v državni upravi in zakonodajnih zborih, kjer ta vpliv močno čutimo, čutimo močno njihov vpliv tudi pri vseh uradih in sodnijah.

Ni nam treba imenovati c. kr. okrajne rudniške urade, rudniška glavarstva, ministrstvo za javna dela z njegovimi rudniškimi oddelki v državni upravi. Njihova »nepriestranost« je splošno znana. Imenujemo le okrajna glavarstva, okrajna sodišča in višja sodišča. Nešteti naravnost kričečih krivic se je že rudarjem prizadajalo ne da bi jim bilo mogoče doklicati sl pravice, rPitožbe in tožbe, ki so jih vlagali rudarji na merodajna mesta vsled krivic, ki so jim jih prizadajali podjetniki, so žalostno poglavje bojev, ki jih morajo rudarji voditi. Jasno dokazane krivice so »neodvisni« sodniki s tem,

ko se tožbo prizadetega delavca zavrgli, razglasili za pravico. Povsod, ker gre za koristi delavca ali koga drugega proti posestnikom premogovnikov, povsod se opaža moč poslednjih.

Dolžnost delavstva je imeti vse to pred očmi, da bo v vsakem slučaju kakega nastopa vedelo, s kakšno močjo mora voditi boje in kako mora biti na te boje pripravljeno, kajti pogoj vsakega je boja poznati ne samo le svojo, temveč tudi moč nasprotnika.

Rudarji v Trbovljah in njihova pravica.

Kakor se zdi, rudarji drugih krajev res še verjamejo mamljivim obljubam agentov (birmovcev), ki jih Trboveljska premogokopna družba oziroma uprava njenega premogovnika v Trbovljah pošilja po svetu, da nabirajo za to oderuško družbo novih človeških žrtev. Rudarji res še verjamejo tem ciganskim agentom, ki svojim žrtvam, da jih premotijo, pojejo o »prijaznem ravnanju«, o »plači od pet do šest kron na dan« in o »nepopisni vstrežljivosti« te družbe, ki jo bodo deležni, ako se podajo v to pravcato dolino krvi in solz. Le škoda, da delavec nikdar ne pomisli, da ni vse zlato kar se sveti, kajti delavec, ki gre tem ciganom na lim goljufa sam sebe in svojo družino. Ne le samo zdravstvene razmere, ki so v Trbovljah pod vsako kritiko, in ki so krivi, da je strašna bolezen legar (tifus) domač gost, povzročajo opasno degeneracijo (splošno nazadovanje rasti in zdravja) med trboveljskimi rudarji, temveč tudi prehranjevanje, ki od daleč ne odgovarja potrebam telesa posebno pri rudarjih, ki so izpostavljeni hudemu naporu, ki si pa potrebne zadostne hrane kupiti ne morejo ker jim nedostaja vsled prenizke plače denarja, je eden izmed najpoglavnejših vzrokov, da se med rudarji v Trbovljah vedno pojavljajo kugam podobne moreče bolezni, ki uničuje v pre mnogih slučajih cele družine. Umazane plače, škandalozne jamske in stanovanjske razmere, ki zaničljivo kljubujejo vsakemu popisu, s katerimi Trboveljska premogokopna družba, ki je podobna krvoločnemu vampirju, rudarje in njihove družine, ki imajo to nesrečo, da se nahajajo v njenih krempljih, ubija, se tudi z njeno vednostjo sporazumno z bratovsko skladnico v mnogih slučajih krajšajo prejemki pri izplačevanju pokojnin ubogim vdovam in še bolj ubogim sirotam po predčasno uničenih rudarjih. Da se vdove in sirote pri njihovih itak naravnost smešno malenkostnih pokojninah (penzijah) se goljufa, je neglede na v nebo upjoči greh, taka sramota, da pač ostudnejše biti ne more. In vrhu tega je vse to rudniškemu uradu v Celju, ki ima vrhovno nadzorstvo nad bratovsko skladnico, znano. Ta rudniški urad, ki je o vsem tem že dolgo natančno poučen se ne gane, molči kakor riba. Nehote se vsiljuje človeku vprašanje, k čemu se pravzaprav vzdržuje dragi aparat tega rudniškega urada, ki ne izvršuje svojih dolžnosti? Vsaj na ta način diši celjski rudniški urad po neki ekspozituri Trboveljske premogokopne družbe, ki ima nalogo, vso divjo gonjo za profitom te družbe zakrivati. Potemtakem seveda se gospodje pri omenjenem uradu, katerih je prva naloga paziti, da se vrši obratovanje v premogovnikih po strogo določenih predpisih in da se varuje koristi delavcev pri rudniških ustanovah, ne morejo čuditi, če jim povemo, da so delavci do njih zgubili sleherno zaupanje. Če bi še hoteli govoriti o številnih nesrečah, ki se v trboveljskem premogovniku dogajajo, tedaj bi morali reči, da na teh groznih nesrečah ni le Trboveljska premogokopna družba sama kriva, temveč

da je v veliki meri tudi sokriv rudniški urad celjski, ki trpi, da vpričo njega uprava te družbe vse jamske in druge predpise cinično prezira, ropa in sploh s celimi svojimi izkoriščevalnim sistemom ljudi ubija.

Toda k stvari. Celi vrsti upokojencev, ki niso bili zavarovani po prehodnih določilih, izplačuje bratovska skladnica samovoljno skrajšane pokojnine že za ves čas obstoja tozadevnih določil in so bili prizadeti ljudje na ta način za znatne zneske naravnost ogoljufani. Paragraf 23 pravil natančno določuje, da imajo pri pokojninskih blagajni zavarovani člani vsakih pet do pet let prestopati, oziroma uvrščeni biti v višji zavarovalni razred, in da se imajo tudi pokojnine izplačevati po onem višjem razredu v katerem je zavarovanec ob vstopu v pokoj uvrščen. Toda bratovska skladnica pokojnine ne izplačuje kaziplačevati po onem višjem razredu, v katerem je bil zavarovanec naposled uvrščen, temveč le za pretečeni razred. In to se dogaja navzlic dopisu, ki ga je pisal že leta 1911 zavarovalni tehnik v ministrstvu za javna dela, gospod Alojzij Palisa, tozadevno bratovski skladnici in v katerem je na napačno razlaganje smisel pravil opozoril. Tudi o vsem tem je bil rudniški urad v Celju natančno poučen. Ali navzlic temu, da je stvar že davno dognana, je življenje rudarjev v Trbovljah, vsled skrajno umazanih razmer, pravcata trnjeva pot polna grenke bede. Vrhu tega morajo ubogi jamski sužnji na svoja stara leta kadar so že do kosti izmozgani in postanejo deležni »sreče« upokojitve, tedaj morajo za svojo pravico, za katero se jih je leta goljufalo, prehoditi vnovič krvav križev pot.

Plače rudarjev v avstrijskem rudništvu v letu 1911.

Premogovniki za rjavi premog.

Kakor znano morajo rudniški uradi sestavljati tudi pregled o rudarskih plačah. Vsi ti pregledi se poleg drugih poročil pošiljajo na ministrstvo za javna dela na Dunaju, ki jih potem objavi skupno kot poročilo. Posestniki premogovnikov in rudnikov sploh so pobijali in se branili z vsemi štirimi proti objavljanju teh poročil. Ali pomagalo jim ni nič. Poročila o plačah delavstva v rudnikih, iz katerih je razviden zaslužek posameznih kategorij rudniškega delavstva iz posamičnih krajev, imajo le to napako, da prihajajo mnogo prepozno na dan. Gospodje v ministrstvu za javna dela kakor je videti, rabijo za sestavo tega poročila strašno dolgo. Krivo je pač staro, znano avstrijsko uradno kljuse, ki ga ni moč spraviti v hitrejšo hojo.

To je pač vzrok, da je bilo sedaj šele izdano poročilo glede rudarskih plač za l. 1911. V poročilu o plačah delavcev v premogovnikih za rjavi premog, opazamo neko novost, ki posamične kategorije delavcev natančneje ločeno navaja. Med tem, ko so prejšnja poročila navajala zaslužke mladostnih delavcev vposlenih v jamah in na dnevu skupaj, jih navaja to pot razdeljeno. V nastopni razpredelbi plačilnih razmer za leto 1911, so rubrike o razliki jamskih mladostnih delavcev in mladostnih delavcev vposlenih na dnevu prazne, kar počenja, da na podlagi preračunavanja promernega zaslužka, kar se tiče promerne plače obeh kategorij, ni bilo mogoče dognati nobene razlike. To potrjuje, da so bili promerni zaslužki teh dveh vrst mladostnih delavcev enaki.

Mezdne razmere v posamičnih revirjih za rjavi premog se navajajo po delavskih kategorijah in nam za leto 1911. predložujejo naslednjo sliko:

oknih in kakor fantastne večje so švigale nad temnim poslopjem. Onkraj grajskega mostu in vrat so morali ljudje, namenjeni v kapelo, preko malega dvorišča, na katerem je mrgolelo kočij, služabnikov in nosilnic in ki je bilo od bakelj in od ognjišč v kuhinjah razsvetljeno kakor o belem dnevu; tam se je razlegalo škripanje raznjev, ropotanje ponev, zvenketanje kristalnega in srebrnega posodja — in nad vsem je visela mlačna sopara, duhteča po pečenki in okusnih omakah.

»Kakšna gostija bo po maši«, tako je mrmljal predse kaplan, tako so si mislili zakupnik, grajski pisar, skrata vsi.

II.

Cinklingeling! Cinklingeling!

Polnočnica se je začela. V grajski kapeli, majhni katedrali z umetniško obokanimi vrati in okni, do stropa oblečeni v hrastovino, so pogrnjene dragocene preproge in vse sveče, so pržigane. In koliko ljudstva! In prekrasna oblacija! Sprej okolo kora sede v mojstrsko izrezljanih cerkvenih stolah gospod trinklaški v temnozelenem židanem suknjiču in poleg njega odlični gostje. Na baržunastem klečalniku njim nasproti klečita stara vdovela markiza v ognjeno rdečem brokatu in mlada grafica trinklaška, počesana po najnovejši pariški modi, z visokim

stolpom bruselskih špic na prežlahtni glavi. Nekoliko vzad sta v črni obleki z neznanskima barokama oskrbnik Tomaž Arnoton in grajski pisar magister Ambrož, dve črni pegi med svetlo bleščečimi židanimi in brokatnimi oblaci. Dalje so rejeni dvornik, za njim paži, lovci, valpet ključarica Barbara z neštevilnimi ključi na močnem, srebrnem obroču. Čisto v ozadju sede na klopek hlapci in dekle, zakupniki s svojimi družinami; tam spod poleg duri, ki se potihlo podirajo in spet zapirajo, pa se pojavljajo za nekaj trenutkov kuharji in spuščajo v praznično ozaljšano, z voščenimi svečami razsvetljeno in razgredo cerkev zapeljivi duh po večerji.

Ali pogled na te bele čepice moti mašnika pred altarjem? Ali ga bega Garrigoujev zvonček, ta preklicani ob vznožju altarja semintja, kakor da bi neprestano klical: »Le naprej, le naprej! — Čim prej skončamo, prej bomo za mižo!« In vselej kadar zacinglja zvonček, pozabi kaplan na svojo mašo in premišlja le še na gostijo. V svojem duhu vidi nemirno vrvenje v kuhinji, odsev ognjene žrjavice, ki žari z ognjišča, soparo, ki se vzdiga iz kipečih loncev, in v tej sopari dva orjaška, nadevana, tolstotrebušna purana z gomoljikami...

V svojih mislih sledi neskončni vrsti čednih pažev, ki nosijo sklede v rokah. Nepopisne vonjave se razširjajo. Z njimi stopa v veliko

dvorano, praznično ozaljšano. Razkošje! Tam stoji v bleščeči svetlobi ogromna pogrnjena miza; na sneženem prtju se šopirijo ponosni pavi z izpreminjajočim se perjem in fazani širijo svoja zlata krila; za rubinastimi karafinkami gledajo izza zelenja gelepiramide sadja in tam se leskečejo razkošne ribe, o katerih je prej pripovedoval Garrigou (seveda, kdo drug kot Garrigou!); s svojimi srebrnimi luskami počivajo na sveži travi, kakor žive, s šopom sladko-dehtečih zelišč v razklenjenem gobcu. Vsi ti čudeži se prikazujejo Balagveriju na bogato veznem altarskem prtju, in pogosto se zareče in izgovarja »Benedicite« namesto »Dominus vobiscum«. Ne glede na te zmotice pa opravlja častiti mož svoje sveto opravilo prav vestno, ne da bi izpustil najmanjšo vrstico, ne da bi pozabil na še manj važen poklon, in do konca prve maše je vse dobro; ampak v božični noči mora brati duhovnik tri maše zapored.

(Konec prihodnjic.)

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod »Rudarja« in »Zarjo«.

Rudniški urad ali dežela	Število vposlenih delavcev	Število izvršenih šihov enega delavca	Održki od plače enega delavca na leto	Promerna čista letna plača enega delavca v l. 1911	Razlika čiste letne plače napram letu 1910.	Promerna čista dnevna plača leta 1911.	Razlika čiste dnevne plače napram letu 1910.
Kopači in izpravljaji							
Teplice-Mostec-Komotava	12.478	273	67—	1360.90	+ 37.03	4.98	+ 0.06
Falknov-Loket	3.430	276	62.59	1211.05	+ 24.43	4.39	+ 0.03
Ostali premogovniki na Češkem, Moravskem in v Sleziji	540	259	47.98	761.04	- 23.20	2.94	- 0.01
Zgornje Avstrijsko	824	266	60.17	1054.16	+ 29.24	3.96	+ 0.09
Ljubno	3.017	300	82.08	1217.24	+ 60.73	4.05	+ 0.11
Gradec	2.433	280	66.48	985.18	+ 50.79	3.52	+ 0.08
Celovec-Ljubljana	3.968	298	74.29	960.70	+ 42.55	3.22	+ 0.10
Ostale planinske dežele	778	291	74.60	1018.07	+ 35.68	3.50	+ 0.09
Istra-Dalmacija	1.104	392	89.45	853.92	+ 84.16	2.93	+ 0.05
Galicija	269	246	58.60	528.33	+ 15.97	2.14	+ 0.19
Drugi dorasli jamski delavci							
Teplice-Mostec-Komotava	5.167	293	43.29	1044.86	+ 21.67	3.56	+ 0.04
Falknov-Loket	951	292	52.54	945.65	+ 24.80	3.24	+ 0.05
Ostali premogovniki na Češkem, Moravskem in v Sleziji	11	306	44.14	808.88	+ 55.94	2.64	+ 0.26
Zgornje Avstrijsko	117	277	68.07	1032.52	+ 79.25	3.73	+ 0.17
Ljubno	156	302	46.95	1072.04	+ 40.30	3.55	+ 0.08
Gradec	108	294	45.04	860.44	+ 56.56	2.92	+ 0.27
Celovec-Ljubljana	274	308	85.86	957.43	+ 1.95	3.10	+ 0.08
Ostale planinske dežele	40	307	52.18	922.45	+ 18.88	3.01	+ 0.29
Istra-Dalmacija	15	245	55.90	644.05	- 18.11	2.63	+ 0.12
Galicija	5	199	32.20	284.60	- 291.33	1.43	- 0.72
Mladostni jamski delavci							
Teplice-Mostec-Komotava	110	284	59.93	578.49	—	2.04	—
Falknov-Loket	78	274	30.52	552.65	—	2.02	—
Ostali premogovniki na Češkem, Moravskem in v Sleziji	15	276	25.74	425.22	—	1.54	—
Zgornje Avstrijsko	84	290	28.13	458.07	—	1.55	—
Ljubno	93	287	28.27	88.59	—	1.70	—
Gradec	47	284	31.19	557.23	—	1.96	—
Celovec-Ljubljana	90	296	57.45	406.41	—	1.37	—
Ostale planinske dežele	38	295	45.51	611.04	—	2.07	—
Istra-Dalmacija	55	285	35.70	523.64	—	1.84	—
Galicija	40	252	38.64	245.31	—	0.97	—
Dorasli delavci na dnevu							
Teplice-Mostec-Komotava	7.282	300	47.80	1128.99	+ 45.91	3.76	+ 0.06
Falknov-Loket	2.045	299	52.49	1040.09	+ 69.53	3.48	+ 0.19
Ostali premogovniki na Češkem, Moravskem in v Sleziji	148	299	36.72	741.67	+ 42.54	2.48	+ 0.08
Zgornje Avstrijsko	421	285	52.34	749.78	+ 10.81	2.63	+ 0.03
Ljubno	1.028	335	43.83	1201.29	+ 42.95	3.59	+ 0.10
Gradec	707	291	50.18	859—	+ 58.14	2.95	+ 0.18
Celovec-Ljubljana	1.683	300	55—	839.01	+ 18.81	2.80	+ 0.06
Ostale planinske dežele	238	316	41.85	1012.32	+ 101.76	3.21	+ 0.18
Istra-Dalmacija	368	314	49.59	771.61	- 123.67	2.46	+ 0.34
Galicija	96	256	20.01	379.16	- 31.35	1.49	- 0.13
Mladostni delavci na dnevu							
Teplice-Mostec-Komotava	175	285	24.11	502.65	—	1.76	—
Falknov-Loket	157	279	27.64	530.54	—	1.90	—
Ostali premogovniki na Češkem, Moravskem in v Sleziji	3	260	16.56	383.75	—	1.48	—
Zgornje Avstrijsko	17	287	26.69	463.14	—	1.61	—
Ljubno	27	306	14.32	437.02	—	1.43	—
Gradec	28	292	20.07	705.50	—	2.42	—
Celovec-Ljubljana	91	289	32.02	407.25	—	1.41	—
Ostale planinske dežele	11	391	12.80	474.95	—	1.58	—
Istra-Dalmacija	14	292	30—	224.97	—	1.45	—
Galicija	—	—	—	—	—	—	—
Delavke							
Teplice-Mostec-Komotava	983	273	29.18	484.93	+ 11.79	1.78	+ 0.01
Falknov-Loket	198	282	18.44	476.34	+ 21.67	1.69	+ 0.02
Ostali premogovniki na Češkem, Moravskem in v Sleziji	6	256	21.53	341.25	+ 27.79	1.33	+ 0.03
Zgornje Avstrijsko	104	262	26.72	346.26	- 5.98	1.32	+ 0.01
Ljubno	334	282	16.15	427.99	+ 31.54	1.52	+ 0.14
Gradec	172	279	20.92	376.59	+ 8.97	1.35	+ 0.02
Celovec-Ljubljana	379	303	26—	494.83	+ 16.43	1.63	—
Ostale planinske dežele	70	286	16.67	432.66	+ 3.35	1.51	- 0.02
Istra-Dalmacija	30	215	14.90	226.88	- 24.88	1.06	+ 0.12
Galicija	6	263	6.50	257.33	+ 37.23	0.98	- 0.11

Ta razpredelnica kaže, da je v celi Avstriji v letnem promeru kakor tudi za posamezen šiht, plača malo poskočila. Kdor le površno motri številke o plačah in številke o produkciji, bi po priravnanju obojih kaj lahko bil mnenja, da so bili premogovni baroni tako obzirni ter priznali delavcem v letu 1911, pri zvišanju produkciji ravno tako velik del zasluga, kakor v letu 1910, pri manjši produkciji. A ni tako: V letu 1911, so delavci nakopali in izpravili daleko večje število metrskih stotov premoga, njihova delavnost se je znatno zvišala, sorazmerno pa se ni zvišala plača. V najboljšejših avstrijskih revirjih za rjavi premog, Teplice-Mostec-Komotava bilo je leta 1910, izplačano za eno tono premoga 1 K 83 v čiste mezde, nasprotno pa je čista mezda pri eni toni premoga znašala v letu 1911, le 1 K 82 v torej za en vinar manje. V ljubljanskem rudniško-uradnem okraju se je leta 1910, od ene tone premoga izplačalo 5 K 04 v l. 1911, pa le 5 K 03 v. V okraju rudniškega okraja v Gradcu je leta 1910, za eno tono znašala čista plača 3 K 45 v, leta 1911, pa le 3 K 43 v. In tako se imajo stvari tudi v ostalih okrajih oziroma revirjih.

Kadar rudarji pri boljši konjunkturi, v času mnogega dela in dobri kupčiji, napenjajo svoje moči, da nakopljejo ter izpravijo več premoga, tedaj so vselej v prvi vrsti posestniki premo-

govnikov tisti, ki od zvišane delavnosti in vsled nje zvišane produkcije imajo svoj delež, kar zopet dokazuje leto 1911. Pri vsem tem pa se kupcem (konsumentom) premoga stalno dopoveduje, da je vsled zvišanih plač rudarjem, treba zvišati tudi ceno premoga in da so zdrževanja premoga krivi izključno le rudarji. Ne moti jih prav nič dejstvo, da se nahajajo njihove trditve v kričečem nasprotju z resnico.

Na rudarjih je ležeče, da si navedeno resnico, ki se takorekoč z vsakoletnim uradnim izkazom o plačah rudarjev redno ponavlja, dobro zapomnijo, in da javnost in nastavljenice premogovnih baronov na njo stalno opozarjajo. Rudniško delavstvo je zmirom tisti na kojega plečah se vsi preobrti in izpremembe premogovne trgovine odbijajo. V času trgovinske krize se mu krajša plača za pogojeno delo (Geding), češ trgovina s premogom gre slabo, in kadar gre trgovina in odbit premoga dobro, tedaj se ga z izgovorom, da je treba potrebo naročil kriti, zopet nečloveško priganja, tako da mora z nadčloveškim naporom svojo delavnost zvišati do skrajnosti. Posledica pa je vedno ta, da če je promerna plača rudarjeva za en vinar ali celo le za kako desetinko vinarja višja, da mora biti profit premogovnih posestnikov se večji. Rudarji so vselej tisti, ki se jih opehari, yrhu tega se jih še pred jav-

nostjo dolži, da so oni krivi vednemu podraževanju premoga, ker prihajajo vsak čas z zahtevo po zvišanju plače. Če pa rudarji v javnosti že veljajo za take grešnike, potem bi imeli poskrbeti za to, da se napravi s slepljenjem javnosti konec na ta način, da bi res tudi za se dosegli boljše premogovne konjunktore.

Hišna agitacija na Angleškem.

Rudarji v južnem Valesu (Angleško) so v zadnjem času opravili velik kos dela, ki je vredno občudovanja. Pred nekaj tedni so, da spravijo vse dosedaj še neorganizirane tovariše v organizacijo, začeli postopati jako energično. Skupno število v južnem Valesu vposlenih rudarjev znaša okroglo 160.000, od teh jih ni bilo ob začetku agitacijske kampanje organiziranih nič več in nič manj kakor 60.000, izmed katerih so mnogi seveda včasih že bili člani. Navzile velikemu odstotku neorganiziranih je zveza sklenila vsakega posameznika nemudoma v organizacijo privedi. Postavila se je na popolnoma pravo stališče, da, ker vsak delavec uživa sadove boja in žrtev, ki jih je organizacija z dosego teh sadov doprinesla, je potemtakem vsak posameznik tudi dolžan k tem žrtvam svoj del doprinesati.

Kot začetni trenotek za splošno agitacijo je določila zveza dan prvega majnika. Dan prvega majnika je praznovalo vse delavstvo celega južnega Valesa in do tega dne je zveza pričakovala, da se bodo dotičniki priklopili organizaciji prostovoljno. Sklenila pa je tudi obenem, da se ima na vsaki jami, kjer bi se po prvem majniku nahajal še kak neorganiziran rudar, takoj začeti s stavko. Vse je šlo natančno po določenem programu, agitacija pa je bila tudi tako energična, da je do prvega majnika res 5000 neorganiziranih k zvezi pristopilo. Toda s tem uspehom organizirani delavci niso bili zadovoljni. Dne 2. majnika so začeli na vseh jamah, kjer se je nahajal še kak neorganiziran rudar, stavkati. Stavkali so posebno v Rhonddatale, kjer je tudi približno 6000 delavcev ostalo izven organizacije.

Kot spomin neorganiziranim je zadostovalo v pretežni večini slučajev par dni stavke, tako je bilo mogoče po jamah zaporedoma začeti zopet delati. Semtertja pa je vse eno ostalo nekaj trdovratnežev, ki niso hoteli razumeti delavske solidarnosti. Proti tem pa so porabili druga sredstva.

Vsacega posameznega so obiskali na domu, in ker stavkujoči niso imeli drugega opravila, se jih je zbral vselej kakih 3000 in več skupaj, ter so obiskovalce do hiše, kjer je stanoval kak neorganiziran rudar spremljali. Skratka, napravili so vselej kar celo procesijo. Toda te demonstracije se niso morda vršile s kakim hruščem in vpitjem, temveč v popolnem miru, tako, da so imele celo prijazen značaj, in vselej svoj namen dosegli. Ni trajalo dolgo in cilj je bil dosežen. Pristop zadnjega neorganiziranega rudarja se je za naše pojme izvršil pod precej čudnimi okoliščinami, namreč spričo policije! Bilo je takole: Ko je mož zagledal veliko procesijo svojih tovarišev, ki se je bližala njegovemu stanovanju, se je hudo prestrašil in začel jokati, in ker se je bal, da mu bodo storili kaj žalega, je zbežal v drug kraj, kjer se je zatekel v okrilje policije na policijsko stražnico. Ali procesiji se ni prav nič mudilo, pomikala se je počasi za bežajočim in prišedši pred policijsko stražnico, kjer se je ustavila, se je zvezni tajnik Watts Morgan podal v stražnico, kjer je begunca na licu mesta pregovoril za pristop, kar se je zgodilo.

V razmerah, ki vladajo pri nas v Avstriji, kjer je vse prežeto z predpotopnim policijskim duhom bi bila agitacija na tak način težko mogoča.

Iz državne Alpinske montanske družbe

Ljubno-Seegraben.

Da bode javnost videla, kako Alpinska montanska družba delavcem dane obljube izvršuje, smo primorani ozreti se nekoliko na tukajšnji premogovnik. To je tem bolj potrebno ker ta družba draginjo premoga vedno utemeljuje z visokimi delavskimi plačami in novimi zahtevami rudarjev, ki so baje vedno čim dalje tem večje.

Ker se često dogaja, da ni mogoče brez presledkov delati rudarjem vedno na odkopu, ker je potrebno izvršiti razna postranska dela, kakor na primer prevažanje janskega lesa, tračnic (šine) itd. je Alpinka ob priliki zadnjega mezdnege gibanja priznala rudarjem za postranska dela, ki niso všteta v pogojno delo (Geding) za vsako uro 45 vinarjev. Nekaj časa po mezdne gibanju se je rudarjem od strani paznikov čas, ki so ga vporabili za izvršenje postranskih del natančno zapisovalo in od strani rudniške

uprave vestno zaračunavalo ter izplačevalo. Toda v zadnjem času se je vtihotapila neka nekam čudna navada, uprava premogovnika postranskih del namreč noče več plačati.

Namesto tega se z rudarji za postranska dela baranta, kakor bi vsa Alpska montanska družba sestojala iz samih smrdljivih čifutov. Ako pride nadplezalec prevzemati/pogojno delo in mu naznanijo delavci tudi izvršena postranska dela, tedaj enostavno reče, da to njemu nič ne gre mar; in ker paznik tudi ni ničesar zapisal, rudarji potem enostavno za ta dela ničesar ne dobe. Velik del paznikov namenoma in dosledno postranskih del ne zapisuje. Če postopajo pazniki vsled ukaza ali iz lastnega nagiba tako, se še mi moglo natančno dognati. Ako pa izvira označeno postopanje oziroma ravnanje paznikov iz njihovega lastnega nagona, tedaj je to njihovo dejanje pač vsake obsodbe vredno, tembolj ker ne more nihče razumeti, kakšne koristi naj bi imeli od tega, če revnim delavcem odjedo nekaj krvavo zasluženih grošev.

Sumimo pa, da se godi vse to le vsled ukaza od zgoraj, in zdi se, da je naša sumnja tem bolj upravičena, ker sta se v zadnjem času dva višja jamska uradnika napram rudarjem izjavila, češ da na podlagi ukaza ne smeta dopuščati, da bi rudarji toliko zaslužili. Če je to res, tedaj ne bi se nahajali oni, ki rudarske plače tlačijo navzdol v Seegrabnu, temveč na Dunaju pri generalnem ravnateljstvu.

Smo pa mnenja, da se gospodov v Seegrabnu tudi ne sme oproščati krivde, ker bi bila za nje prav lahka stvar, potem svojega vpliva ukreniti, da bi rudarji prišli do svoje plače katero jim je družba vrh tega zagotovila. Seveda se uradniki otrešajo vsake krivde izjavljajoč, da njih vpliv ničesar ne zaleže, ker prihaja po njihovem zatrdilu pritisk od zgoraj.

Poročalo se nam je celo, da so rudarje na jami »Šucengel« izplačevali le po 3 K 20 vin., dasi znaša sedanja plača za gosposki šilt 3 K 25 vin. In ker je bil velik del rudarjev mnenja, da se jih izpod gosposkega šilta sploh ne sme plačevati, so se radi tega pritožili. Na njihovo pritožbo se jim je na kratko odgovorilo: Za rudarske zaslužke imamo tarifo, in za to se izplača toliko, kolikor se je bilo na podlagi pogojnega dela zaslužilo vsled česar se ne jemlje noben ozir na to, ali je delavec pri pogojnem delu na svojo plačo prišel ali ne. Če je pogojno delo oddajajoči uradnik pogojno delo pravilno oddal ali ne, se ne more naknadno jemati več v upoštevanje. Kar torej on reče je pravilno in resnično. Dotičnik je po mnenju teh gospodov tako nezmožljiv kakor sam papež v Rimu. V službenem redu sicer stoji, da ima rudar pravico, ako se čuti pri pogojnem delu prikrajšanega se pritožiti, ampak na to se gospodje uradniki ne ozirajo. Ako se namerava kateri izmed rudarjev pritožiti, tedaj uradnik zbeži in rudar ostane tam, kjer je bil preje, na ta način se vsaka pritožba onemogoči in to se zdi gospodom v redu.

Zdi se nam pa, da so rudarji na teh razmerah krivi največ sami. Da je postala Alpska montanska družba tako predrzna, temu je kriva edino le mlačnost rudarjev in dejstvo, da so potem, ko se je zadnje plačilno gibanje brez boja ugodno zaključilo, enostavno vse zapustili. Nekateri so celo bili tako »premeteni« in so mislili, če bodo napram organizaciji kalili vodo, da bo potem bolje! Niti na um jim ni prišlo, da pride potem vselej ravno narobe. Menda se bodo sedaj tudi tisti posamezniki spametovali in prepričali, da enostavno ni res, da bi bila družba dala, oziroma priznala rudarjem nekaj prostovoljno, kajti če bi res družba rudarjem prostovoljno nekaj hotela dati, tedaj bi imela dosti prilike in bi onim rudarjem, ki pri pogojnem delu niti na plačo gosposkega šilta niso prišli, lahko primaknila vsaj toliko, da ne bi bili na zgubi. Na mestu tega pa gospodje enostavno rečejo: »Doplačali ne bomo nič, lahko delamo kar hočemo, gospodarji pri hiši smo mi in vi imate poslušati ter ubogati.«

Iz navedenega se rudarji zopet lahko prepričajo, da je skrajni čas otrestiti se mlačnosti in zaspčnosti, ki jih tako tepe, ali ni morda še vzrokov dovolj za to? Čisto gotovo je, da bo gospodom, ako se rudarji ne bodo pravočasno spametovali greben še bolj zrasel, in da bodo skušali slabšati zaslužek še naprej. Rudarji si bodo končno morali reči, da je nujno potrebno združiti se tesno v organizacijo, da se odpravi negotovost zaslužkov in da bo končno po vzoru naših tovarišev na Angleškem, mogoče udeležiti zahtevo po uvedbi minimalne plače. Če je bilo to mogoče na Angleškem, mora biti tudi mogoče v Avstriji. Ali rudarji morajo imeti v prvi vrsti močno strokovno organizacijo, brez

katere se ne da opraviti nikjer ničesar. Kdor nasprotno nekaj trdi, ta vedoma ali pa iz nemnosti mlati prazno slamo.

Rudarji v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku pozor! Izlet v Trst, kateri je bil nameravan za dne 29. junija t. l. se je vsled tega, ker se je dosedaj premajhno število izletnikov priglasilo, preložil do časa, dokler se jih zadostno število priglasil in znesek 10 K, kolikor stane vožnja tja in nazaj, vplačajo. Priglasiti se je: V Zagorju pri sodrugu Škrabar Francu, v Trbovljah pri sodrugu Ule Antonu in v Hrastniku pri sodrugu Malovrh Karolu. Sodrugi, agitirajte povsod, da se zadostno število izletnikov priglasil ter, da se izlet čimprej izvrši. — Pripravljalni odbor.

Dopisi.

Trbovlje. (Knjižnica.) Cenjenim članom podružnice »Trbovlje« Unije rudarjev avstrijskih se v zmislu sklepa odbora seje naznanja, da se bodo knjige iz podružnične knjižnice izdajale in nazaj jemale le ob nedeljah ob 8. do 10. ure dopoldan. Podružnični odbor prosi vse one, ki so si knjige pred daljim časom izposodili in jih niso nazaj vrnili, naj jih najkasneje do nedelje dne 15. t. m. nazaj vrnejo. Ker je knjižnica na novo urejena in ker se nahaja v njej mnogo lepih in poučnih knjig, se priporoča članom, naj se iste v mnogem številu poslužijo. — Podružnični odbor.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarjo“!

Razne vesti.

Ruski vohuni v avstrijski armadi. Minule dni je nastalo velikansko razburjenje po celi Avstriji: zvedelo se je, da je bil poškovenik generalnega štaba pri 8. armadnem zboru v Prazi Redl plačan ruski vohun. Redl, ki je bojda ob enem za Avstrijo vodil vojaško vohunstvo v Rusiji! Do sedaj je dognano, da je Redl za visoko odškodnino vohunil v avstrijskem generalnem štabu celih 14 let v prilog Rusiji; izdajal je bojne načrte in prepise tajnih povelj za slučaj mobilizacije in vojske; domače vojaške urade je napačno podučeval o razmerah v Rusiji in izdajal obenem isti državi imena avstrijskih vohunov. To izdajalsko delo bi imelo lahko v slučaju vojske nedogledne posledice. Redl je bil tudi v svojem zasebnem življenju malovreden človek; spolno je zlorabil svoje sluga in živel z mnogimi ženskami. A užival je zaupanje visokih vojaških krogov, dokler mu niso prišli na sled in pred nekaterimi dnevi se je v nekem dunajskem hotelu, pravijo, da prisiljeno, ustrelil. Imel je najbrž med častniki več pomagačev, katere sedaj zasledujejo in zapirajo.

Budimpešta. Ogrski državni poslanec Deš je imenoval ogrskega ministrskega predsednika Lukacs »največjega panamista (t. j. sleparja) na Ogrskem«. Pred sodiščem se mu je posrečilo za to trditev dokaz resnice in je bil oproščen. Na to je Lukacs s celim svojim ministrstvom odstopil.

Konec male loterije. Cesar je te dni podpisal postavo, ki določa uvedbo razredne loterije in odpravo dosedanje male loterije.

Delavec zadel glavni dobiček. Delavec v graški tovarni za stroje F. Fiedler je zadel glavni dobiček ogrske državne loterije v znesku 200.000 kron! Obveščen o tem, je mirno dalje delal.

Statistika o balkanski vojski. »Pressbureau« je objavil nekaj statističnih podatkov iz balkanske vojske. Bolgarija je zasedla 59 tisoč, Srbija 60.000, Črnagora 5000 in Grčija 30 tisoč kvadratnih kilometrov turškega ozemlja. Od tega ozemlja, pripade po bolgarski zahtevi na Bolgarijo 87 tisoč, Srbijo 26.000, Črnogoro 7000 in Grčijo 11.000 kvadratnih kilometrov. Mobilizirale so: Srbija 401 tisoč, Bolgarija 450 tisoč, Grčija 150 tisoč in Črnagora 45 tisoč mož. Invalidov v tej vojski ima Bolgarija 40 tisoč, Srbija 21 tisoč, Črnagora 8000 in Grčija 6000 tisoč mož. Stroški vojne so uradno določeni in sicer je imela Bolgarija 1050, Srbija 717, Črnagora 165 in Grčija 340 milijonov frankov stroškov. Vsak kvadratni kilometer zasedenega ozemlja stane Bolgarijo 12 tisoč, Srbijo 27 tisoč, Črnogoro 23 tisoč in Grčijo 30 tisoč frankov.

Panamski kanal v nevarnosti. Iz Novega Jorka poročajo: Navzlic vsem nasprotnim zahtevanjem je zgradba Panamskega kanala ven-

darle resno ogrožena. Poročila, da se podira zemlja se množe od dne do dne. V zadnjem času je zdrknilo več nego pol milijona kubičnih metrov zemlje v kanal. Otvoritev kanala se bo najbrže še za nadaljnih šest mesecev zakasnila.

Avstrijsko orožje za Rumunijo. Ministrski svet v Bukarešti je pooblastil vojnega ministra skleniti pogodbo z orožarno v Štayu glede dobave 100.000 pušk. Dobava se mora izvršiti vsaj tekom leta 1914.

Listnica uredništva.

Idrija. Poročilo o shodu prinesemo v prihodnji številki.

Crno in Leše. Ženski shodi se vrše zanesljivo 29. junija.

Preklic.

Podpisani obžalujem vse razžaljive besede, s katerimi sem žalil Tomaža Hočevarja, kateremu nič slabega ne morem dokazati. Zategadelj se mu srčno zahvaljujem, da je odstopil od kazenskega postopanja.

V Idriji, 8. junija 1913.

Ivan Eržen IV.

Kdor svoj želodec ljubi,
ne pije drugega, kakor

želodčni likér

Naiboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Pristni „FLORIAN“ ne slabi in ne omami,
ampak daje moč in veselje do dela!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Antonin Mertlik
v Úpice (Češko)

razpošilja po povzetju vsake vrste platno, volneno blago za razne hišne potrebe po želji 30 do 40 metrov komad za 15 do 20 kron. Zahtevajte vzorce in cenik.

L. Jax & sin
Ljubljana
Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Priporočamo našim
-- gospodinjam --

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani ==

KOLINSKO CIKORIJO!